

Billednøgle til
FISK I SØEN

Foto: Marcus Krag

STATENS NATURHISTORISKE MUSEUM
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOLETJENESTEN

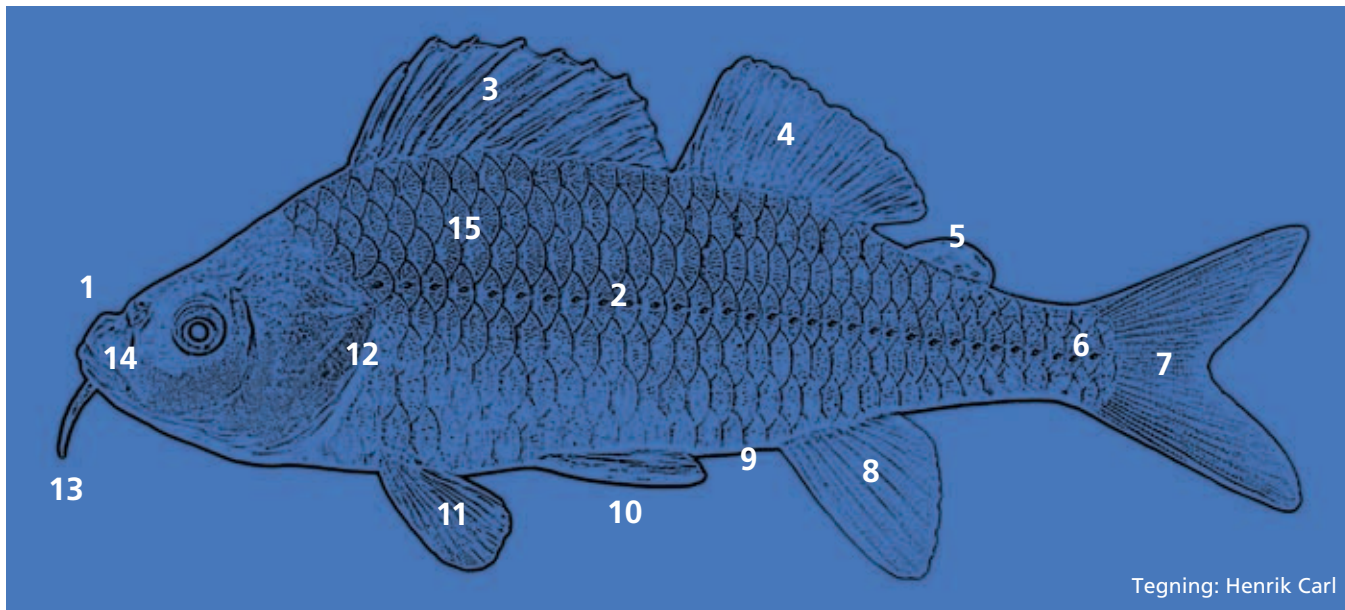
„FISK I SØEN“ er en lettilgængelig billednøgle til de fiskearter, man oftest vil støde på ved fiskeri i søer og damme. Materialet giver lærere, pædagoger, deres elever og børn samt andre interesserede en nem oversigt over de mest almindelige arter og deres kendetegn.

Brug af nøglen

Billednøglen er opbygget ud fra erfaringer om, hvilke fisk man oftest vil fange, samt hvilke fisk man oftest vil forveksle. Grupperne er derfor ikke inddelt efter videnskabelig systematik eller i systematisk rækkefølge.

Model af en fisks ydre kendetegn.

1: Næsebor	9: Gat
2: Sidelinje	10: Bugfinne
3: Første rygfinne	11: Brystfinne
4: Anden rygfinne	12: Gællelåg
5: Fedtfinne	13: Skægtråd
6: Halerod	14: Snude
7: Halefinne	15: Skæl
8: Gatfinne	

Tegning: Henrik Carl

Ved hver art i billednøglen er der angivet særlige kendetegn eller særlige forhold, fx variation i farver, som man skal være opmærksom på, når man forsøger at artsbestemme fiskene. Det er en stor hjælp ved artsbestemmelsen, hvis man har en nogenlunde idé om, hvor eksempelvis bugfinnerne sidder, eller hvad skægtråde er. Se modellen ovenfor.

Start med at kigge på fiskens ydre „udtryk“. Er den plump, slank, sammentrykt, torpedoformet osv? Kig derefter lidt nærmere på fisken. Hvor sidder øjet i forhold til munden? Har den over- eller underbid? Har den en tydelig linje langs siden osv.

Foto: Henrik Carl

Karpemund. Bemærk skægtrådene, en kort og en lang i hver side, som er et af karpens kendetegn

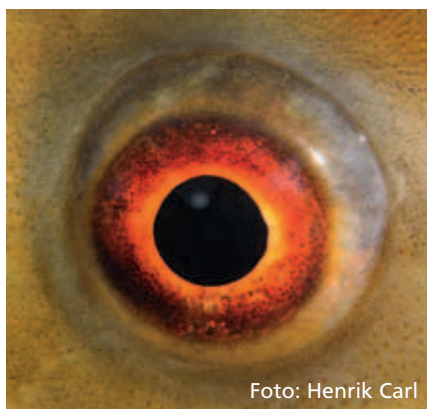

Foto: Henrik Carl

Suderens karakteristiske rubinrøde øje

Foto: Karsten Elmose Vad

Karpeskæl

Farver og kropsformer kan variere en del hos enkelte arter. Nogle arter, fx karpe og karusse, findes simpelthen i flere varianter, mens andre arter varierer over året, fx i forbindelse med ynglesæson. Læg desuden mærke til finnerne, deres placering og form. Holder man fisken levende i et kar eller en balje, skal man være opmærksom på, om finnerne er foldet ud eller ej. Hvis fisken er død eller håndteres uden for vandet, så kan man nemt med fingrene folde dens finner ud, hvilket gør bestemmelsen nemmere.

Husk i øvrigt altid at håndtere levende fisk forsigtigt uden at klemme dem, og helst med våde hænder, så fiskens slimlag ikke ødelægges. Fisk har det som bekendt med at sprælle, men i stedet for at gribe rundt om fisken kan man med fordel støtte fisken nedefra med sine hænder. Lidt ligesom man vil bære en nyfødt baby. Ofte vil man opleve mindre sprællen og bedre mulighed for at se nærmere på fisken.

Foto: Marcus Krag

Fiskeri med ketsjer under
indsamlingen til fiskeatlas

Foto: Mikal Schlosser

Rudskalle

Supplerende læsning

I de danske søer og åer kan man støde på over 40 arter af fisk. Alle disse arter er nøje beskrevet i bogen „Atlas over danske ferskvandsfisk“.

Ud over artsbeskrivelserne indeholder bogen en masse information om arternes udbredelse og naturhistorie. I bogen finder man desuden information om forskellige fangstmetoder. Både de metoder, forskerne bruger til indsamling, og lidt om, hvordan man som lystfisker kan fange de enkelte arter.

Fiskeatlas-projektet fortsætter, og forskerne modtager gerne indrapporteringer af fisk fanget i både fersk- og saltvand i Danmark. Se mere på fiskeatlas.dk

Kendetegn:

- ▶ bug- og rygfinnens forkant flugter
- ▶ en smule overbid
- ▶ de nederste finner er rødlige

Skalle

Kendetegn:

- ▶ bug- og rygfinnens forkant er forskudt
- ▶ underbid
- ▶ alle finner undtagen rygfinnen er røde

Rudskalle

Ungfisk

Kendetegn:

- ▶ overbid
- ▶ høj og sammentrykt krop
- ▶ mindre brasener er sølvfarvede med gennemsigtige finner

Brasen

Kendetegn:

- ▶ ingen skægtråde
- ▶ varierer i form og farve
- ▶ små karusser kan have sort plet ved halen

Karusse

Kendetegn:

- ▶ to lange og to korte skægtråde ved munden
- ▶ store skæl
- ▶ kropsform varierer meget
- ▶ mange varianter, fx spejlkarpe

Karpe

Spejlkarpe

Kendetegn:

- ▶ to skægtråde ved munden
- ▶ røde øjne
- ▶ afrundede finner

Suder

Regnløje

Kendetegn:

- ▶ kort sidelinje
- ▶ underbid
- ▶ løse skæl
- ▶ maks. 8-9 cm lang

Kendetegn:

- ▶ sidelinje langs hele siden
- ▶ underbid
- ▶ løse skæl
- ▶ maks. 20 cm lang

Løje

Nipigget hundestejle

Kendetegn:

- ▶ 7-11 små pigge på ryggen
- ▶ tynd halerod
- ▶ maks. 5-7 cm lang

Kendetegn:

- ▶ 2-4 (ofte 3) pigge på ryggen
- ▶ tynd halerod
- ▶ hannen bliver rød på bugen forår/sommer
- ▶ maks. 8-9 cm lang

Trepigget hundestejle

Kendetegn:

- ▶ pigge på gællelåg og første rygfinne
- ▶ sort plet bagerst på første rygfinne
- ▶ bug-, gat- og halefinne er rødorange
- ▶ mørke lodrette striber på kroppen

Aborre

Kendetegn:

- ▶ flad snude med bred mund
- ▶ mange spidse tænder
- ▶ ryg- og gatfinne placeret tæt på halen

Gedde

Kendetegn:

- ▶ aflang slangeform
- ▶ meget slimet og glat
- ▶ farven varierer en del

Ål

Billednøgle til FISK I SØEN

© 2013 Skoletjenesten og Statens Naturhistoriske Museum

Tekst: Karsten Elmoose Vad

Layout: Kristin Wiborg/Skoletjenesten

Udviklet af Mia Lindegaard Pedersen, Rikke Schaumann Danø og
Karsten Elmoose Vad

Fotos og illustrationer er stillet til rådighed af projektet
„Atlas over danske ferskvandsfisk“, fiskeatlas.dk

Materialet må printes til brug i undervisningen

Foto: Henrik Carl

STATENS NATURHISTORISKE MUSEUM
KØBENHAVNS UNIVERSITET

 SKOLETJENESTEN